

THAI RHEUMATISM ASSOCIATION

RHEUMATOLOGY

FOR

NON-RHEUMATOLOGIST

SECOND EDITION

บรรณาธิการ

บุญจริง ศิริไพฑูรย์
ปวีณา เชี่ยวชาญวิศวกิจ
ไพจิตรต์ อัครนบดี
ศิรภพ สุวรรณโรจน์

THAIRHEUMATOLOGY.ORG

Rheumatology for Non-Rheumatologist | Second Edition

พิมพ์ครั้งที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2565

จำนวน 1,000 เล่ม

สงวนลิขสิทธิ์

จัดพิมพ์โดย

สมาคมรูมาติสซั่มแห่งประเทศไทย

Thai Rheumatism Association

อาคารเฉลิมพระบารมี ๕๐ ปี ชั้น 9 เลขที่ 2 ซอยศูนย์วิจัย ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ บางกะปิ
ห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10310

โทรศัพท์ 0-2716-6524-5 โทรสาร 0-2716-6525

อีเมล secretariat@thairheumatology.org

www.thairheumatology.org

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

Rheumatology for non-rheumatologist | second edition -- กรุงเทพฯ :

สมาคมรูมาติสซั่มแห่งประเทศไทย, 2565.

602 หน้า.

1. ชื่ออักษ. I. บุญจรัส ศิริไพฑูรย์. II. ชื่อเรื่อง.

616.722

ISBN 978-616-93434-1-7

ราคา 550 บาท

ออกแบบและพิมพ์ที่ :

สำนักพิมพ์กรุงเทพเวชสาร

Bangkok Medical Publisher Ltd., Part.

3/3 สุขุมวิท 49 แขวงคลองตันเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

โทรศัพท์ 0-2258-7954, 0-2662-4347 โทรสาร 0-2258-7954

อีเมล bkkmed@gmail.com

คำนิยม

ความรู้ในด้านอายุรศาสตร์โรคข้อและรูมาติสซั่ม อาจจะเป็นโรคที่แพทย์ทั่วไปมักไม่ค่อยคุ้นเคย และรู้สึกว่เนื้อหาว้างและเข้าใจยาก อย่างไรก็ตามโรคข้อและรูมาติสซั่ม นั้นพบได้บ่อยในเวชปฏิบัติ จะเห็นได้ว่าผู้ป่วยโรคข้อและรูมาติสซั่มมีจำนวนมาก แต่จำนวนอายุรแพทย์โรคข้อและรูมาติสซั่มยังมีน้อย ดังนั้นแพทย์ทั่วไปและแพทย์เฉพาะทางสาขาอื่น ๆ จึงมีความสำคัญอย่างมากในดูแลผู้ป่วยในกลุ่มนี้

หนังสือเล่มนี้ได้สรุปเนื้อหาที่สำคัญเกี่ยวกับวิธีการประเมินผู้ป่วยที่มีอาการปวดข้อเบื้องต้น การตรวจเพิ่มเติมทางห้องปฏิบัติการเพื่อสืบค้นเพิ่มเติม โรคที่พบบ่อยในสาขาอายุรศาสตร์โรคข้อและรูมาติสซั่ม รวมถึงการดูแลผู้ป่วยในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การเตรียมตัวผ่าตัด การตั้งครุรภ์ โดยได้ปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย ใช้เป็นคู่มือในการดูแลผู้ป่วยด้านโรคข้อและรูมาติสซั่มเบื้องต้นได้ และเป็นพื้นฐานในการต่อยอดเพื่อหาความรู้ในเชิงลึกเพิ่มเติมได้ หนังสือเล่มนี้จึงเหมาะกับแพทย์ทุกสาขาวิชาที่มีโอกาสดูแลผู้ป่วยโรคข้อและรูมาติสซั่ม

ข้าพเจ้าขอขอบคุณคุณคณาจารย์ผู้นิพนธ์ที่ช่วยกันรวบรวมข้อมูลและสรุปเนื้อหาที่สำคัญ ทำให้เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้มีความทันสมัย เข้าใจง่าย สามารถนำไปใช้ได้จริง รวมถึงคณะบรรณาธิการที่ได้กรุณาตรวจทานหนังสือเล่มนี้ให้สมบูรณ์ ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์กับผู้อ่านทุกท่าน สามารถนำความรู้จากหนังสือเล่มนี้ ไปดูแลรักษาผู้ป่วยโรคข้อและรูมาติสซั่ม ได้เป็นอย่างดี

พันเอกหญิง รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิง สุมาภา ชัยอันวย

อุปนายกวิชาการ สมาคมรูมาติสซั่มแห่งประเทศไทย

วาระปี พ.ศ. 2565-2567

ในสถานการณ์ที่มีโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดอยู่ทั่วไป ทำให้ผู้ป่วยโรคข้อและรูมาติสซั่มซึ่งเป็นผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยงที่ได้รับยากดภูมิ และมีโอกาสจะเกิดการติดเชื้อที่รุนแรง มักตัดสินใจที่จะรักษาโรคที่สถานพยาบาลใกล้บ้านมากกว่าที่จะเดินทางมาพบอายุรแพทย์โรคข้อและรูมาติสซั่ม ดังนั้นแพทย์ทั่วไป อายุรแพทย์ แพทย์ประจำบ้าน ศัลยแพทย์ออร์โธปิดิกส์ และ แพทย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูจากทุกภูมิภาค (โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณที่ไม่มีแพทย์สาขาโรคข้อและรูมาติสซั่ม) จะมีโอกาสได้ดูแลผู้ป่วยกลุ่มนี้ ดังนั้นสมาคมรูมาติสซั่มแห่งประเทศไทย จึงได้จัดให้มีการอบรมวิชาการระยะสั้น Rheumatology for the Non-Rheumatologist ครั้งที่ 20 ในวันที่ 24-25 กันยายน 2565 ณ ห้องประชุมใหญ่ ชั้น 10 อาคารเฉลิมพระเกียรติฯ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้แพทย์ผู้สนใจได้มาเข้ารับการอบรมฯ เรียนรู้เกี่ยวกับโรคในกลุ่มนี้ให้มากขึ้นและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์เพื่อดูแลรักษาผู้ป่วยได้อย่างเหมาะสม และช่วยเหลือผู้ป่วยไม่ให้อาศัยต้องเดินทางมารักษาตัวในกรุงเทพมหานคร

โดยในงานประชุมนี้มีอาจารย์แพทย์ผู้เชี่ยวชาญสาขาโรคข้อและรูมาติสซั่มจากหลายสถาบันให้เกียรติมาเป็นวิทยากร รวมถึงเป็นผู้นิพนธ์และบรรณาธิการหนังสือเล่มนี้ ซึ่งอาจารย์ได้เสียสละเวลา พุ่มเททั้งแรงกายแรงใจในการรวบรวมความรู้ที่ทันสมัย และครอบคลุมเนื้อหาที่ครบถ้วนสำหรับแพทย์ผู้สนใจนำไปใช้ดูแลผู้ป่วยโรคข้อและรูมาติสซั่มที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกวัน ในการนี้สมาคมรูมาติสซั่มแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการจัดงานประชุมวิชาการครั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าแพทย์ที่เข้าร่วมประชุม Rheumatology for the Non-Rheumatologist จะได้รับความรู้

อย่างครบถ้วน และนำไปใช้ในการดูแลผู้ป่วยโรคข้อและรูมาติสซั่มอย่างมีประสิทธิภาพ
ดิฉันในฐานะนายกสมาคม ฯ ขอแสดงความขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมวิชาการครั้งนี้
และขอขอบคุณท่านอาจารย์วิทยากรทุกท่านที่สละเวลามาบรรยาย อาจารย์ผู้นิพนธ์
และบรรณาธิการหนังสือ ที่รวบรวมความรู้ที่ละเอียดและครอบคลุมเนื้อหาให้สำหรับ
แพทย์ทั่วไปสามารถเข้าใจได้ไม่ยากและนำไปใช้ในเวชปฏิบัติได้จริง

รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิง ประภาพร พิสิษฐ์กุล

นายกสมาคมรูมาติสซั่มแห่งประเทศไทย

วาระปี พ.ศ. 2565-2567

โรคข้อและกลุ่มโรคเนื้อเยื่อเกี่ยวพัน โดยเฉพาะอาการปวดข้อและข้ออักเสบ เป็นกลุ่มอาการที่พบได้บ่อยในเวชปฏิบัติทั่วไป โดยอาจเกิดจากโรคข้อและเนื้อเยื่อเกี่ยวพันเอง หรือเกิดจากโรคในระบบอื่นทำให้เกิดอาการร่วมทางข้อ การประเมินผู้ป่วยในระยะแรกอย่างถูกต้องและเหมาะสมเพื่อให้ได้มาซึ่งการวินิจฉัย เป็นหัวใจสำคัญในการดูแลรักษาผู้ป่วย โรคข้อที่พบบ่อยบางโรคสามารถดูแลรักษาอย่างต่อเนื่องได้โดยแพทย์ทั่วไป โดยไม่จำเป็นต้องส่งต่อมายังแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง

ในการจัดทำหนังสือฉบับนี้ ทางสมาคมรูมาติสซั่มแห่งประเทศไทยมีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมองค์ความรู้ที่สำคัญในการดูแล สืบค้น วินิจฉัยโรค และดูแลรักษาผู้ป่วยโรคข้อและรูมาติสซั่มที่พบบ่อยทางคลินิก สำหรับแพทย์เวชปฏิบัติทั่วไป และแพทย์เฉพาะทางในสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในปัจจุบันมีความก้าวหน้าขององค์ความรู้เพิ่มขึ้นจากเดิมเป็นอันมาก จึงมีการปรับเปลี่ยนและปรับปรุงหัวข้อและเนื้อหาในหนังสือเล่มเดิม เพื่อให้ครอบคลุม ทันสมัย และสอดคล้องกับปัญหาหลักที่พบในเวชปฏิบัติมากขึ้น โดยได้รับการอนุเคราะห์จากผู้นิพนธ์ผู้ทรงความรู้ความสามารถในสาขาโรคข้อและรูมาติสซั่มจากหลายสถาบันทั่วประเทศ คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เนื้อหาทั้งหมดจะเป็นประโยชน์แก่แพทย์ผู้สนใจทุกท่าน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องตามบริบทของการทำงานในเวชปฏิบัติของท่าน

ทางคณะกรรมการขอขอบพระคุณในวิทยาทานของผู้นิพนธ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ
ทุกท่าน เจ้าหน้าที่เลขานุการสมาคมฯ (คุณลอองดาว กบิลพัสดุ์ และคุณปรียากร
ก.ศรีสุวรรณ) และคณะกรรมการอำนวยการสมาคมฯ ที่ได้สนับสนุนการจัดทำหนังสือ
นี้ หากมีข้อผิดพลาดและข้อแนะนำประการใด คณะกรรมการขออน้อมรับเพื่อ
ประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขต่อไปในอนาคต

บุญจริง ศรีไพฑูรย์
ปวีณา เชี่ยวชาญวิศวกิจ
ไพจิตรต์ ทัศนสมบัติ
ศิริกมล สุวรรณโรจน์

บุญจริง ศิริไพฑูรย์, พ.บ.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์

หน่วยภูมิแพ้และโรคข้อ

สาขาวิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา

ปวีณา เชี่ยวชาญกิจ, พ.บ.

ศาสตราจารย์

สาขาวิชาโรคข้อและรูมาติสซั่ม

ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

มหาวิทยาลัยมหิดล กรุงเทพมหานคร

ไพจิตรต์ ทัศนบตี, พ.บ.

พลตรีหญิง

รองศาสตราจารย์

หน่วยรูมาติก กองอายุรกรรม

โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า กรุงเทพมหานคร

ศirkพ สุวรรณโรจน์, พ.บ.

รองศาสตราจารย์ อนุสาขาวิชาโรคข้อและรูมาติสซั่ม

สาขาวิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ผู้นิพนธ์

ชยวี เมืองจันทร์, พ.บ.

รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาโรคข้อและรูมาติสซั่ม

ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล
กรุงเทพมหานคร

ธิดา อัศวศักดิ์สกุล, พ.บ.

อาจารย์ สาขาวิชาโรคข้อและรูมาติสซั่ม

ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร

นันทกานต์ พงศ์ธรรกุลพานิช, พ.บ.

อาจารย์ หน่วยวิชาภูมิแพ้ อิมมูโนวิทยา และโรคข้อ

ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล
กรุงเทพมหานคร

ปรีดิตร เอื้ออารีวงศ์, พ.บ.

อาจารย์ หน่วยภูมิแพ้และโรคข้อ สาขาวิชาอายุรศาสตร์

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา

ปวีณา เชี่ยวชาญวิศวกิจ, พ.บ.

ศาสตราจารย์ สาขาวิชาโรคข้อและรูมาติสซั่ม

ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล
กรุงเทพมหานคร

ปัญญาชลี สัตย์พานิช, พ.บ.

อาจารย์ หน่วยวิชาโรคข้อและรูมาติสซั่ม

ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช
กรุงเทพมหานคร

ปัญญิกา บุบพะเรนญ, พ.บ.

อาจารย์ งานโรคข้อและภูมิแพ้

กลุ่มงานอายุรศาสตร์ โรงพยาบาลราชวิถี กรุงเทพมหานคร

พรทิพย์ อินทร์พิบูลย์, พ.บ.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หน่วยภูมิแพ้และโรคข้อ สาขาวิชาอายุรศาสตร์

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา

พิกตร์เพียงเพ็ญ ศรีวิบูลย์ศักดิ์, พ.บ.

อาจารย์ หน่วยวิชาโรคข้อและรูมาติสซั่ม

ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จังหวัดปทุมธานี

พันธุ์จง ทาญวิวัฒน์กุล, พ.บ.

รองศาสตราจารย์ หน่วยวิชาโรคข้อและรูมาติสซั่ม

ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จังหวัดปทุมธานี

พิณทิพย์ งามจรรยาภรณ์, พ.บ.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หน่วยวิชาภูมิแพ้ อิมมูโนวิทยา และโรคข้อ

ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล
กรุงเทพมหานคร

ไพจิตรต์ ทัศนอบดี, พ.บ.

พลตรีหญิง รองศาสตราจารย์ หน่วยรูมาติก

กองอายุรกรรม โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า กรุงเทพมหานคร

ภัทรบุณ พงศ์กุลเกียรติ, พ.บ.

อาจารย์ อนุสาขาวิชาโรคข้อและรูมาติสซั่ม

สาขาวิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

รัตตะพล ภัคโชตานนท์, พ.บ.

พันตรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หน่วยรุมัติก

กองอายุรกรรม โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า กรุงเทพมหานคร

สิริพร จุกอง, พ.บ.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หน่วยภูมิแพ้และโรคข้อ สาขาวิชาอายุรศาสตร์

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา

สิริพันธ์ ชวนต้นตักมล, พ.บ.

อาจารย์ งานโรคข้อและภูมิแพ้

กลุ่มงานอายุรศาสตร์ โรงพยาบาลราชวิถี กรุงเทพมหานคร

สุมาภา ชัยอำนวย, พ.บ.

พันเอกหญิง รองศาสตราจารย์ หน่วยรุมัติก

กองอายุรกรรม โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า กรุงเทพมหานคร

สูงชัย อังธารารักษ์, พ.บ.

อาจารย์ งานโรคข้อและภูมิแพ้

กลุ่มงานอายุรศาสตร์ โรงพยาบาลราชวิถี กรุงเทพมหานคร

อรรจน์ มรรฆานุเคราะห์, พ.บ.

รองศาสตราจารย์ อนุสาขาวิชาโรคข้อและรูมาติสซั่ม

สาขาวิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

1	แนวทางประเมินผู้ป่วยที่มาด้วยข้ออักเสบเฉียบพลันข้อเดียว Approach to patient with acute monoarthritis ไพจิตต์ อัครนบดี	1
2	แนวทางประเมินผู้ป่วยที่มาด้วยข้ออักเสบหลายข้อ Approach to patient with polyarthritis ไพจิตต์ อัครนบดี	34
3	โรคข้ออักเสบรูมาตอยด์ Rheumatoid arthritis วีรดา อัครศักดิ์สกุล	67
4	โรคข้อและกระดูกสันหลังอักเสบ Spondyloarthritis ปวีณา เชี่ยวชาญวิศวกิจ	100
5	โรคข้ออักเสบติดเชื้อแบคทีเรีย Septic arthritis ภัทรันถน พงศ์กุลเกียรติ	126
6	โรคข้ออักเสบจากพริกเกลือ Crystal induced arthritis ปัญญ์ชลิ สัตย์พานิช	146
7	โรคข้อเสื่อม Osteoarthritis สูงชัย อังธารารักษ์	175

8	โรคภูมิคุ้มกันบกพร่อง Systemic lupus erythematosus โรคแพ้ภูมิตัวเอง ภาวะไตอักเสบ	210
9	โรคหนังแข็ง Systemic sclerosis โรคผิวหนังแข็ง	258
10	โรคกล้ามเนื้ออักเสบจากภาวะแพ้ภูมิคุ้มกัน Autoimmune myositis โรคกล้ามเนื้ออักเสบจากภาวะแพ้ภูมิคุ้มกัน	300
11	โรคหลอดเลือดอักเสบหลายระบบ Systemic vasculitis โรคหลอดเลือดอักเสบหลายระบบ	336
12	กลุ่มอาการแอนติฟอสโฟลิปิด Antiphospholipid syndrome กลุ่มอาการแอนติฟอสโฟลิปิด	373
13	โรคปอดอักเสบจากภาวะแพ้ภูมิคุ้มกันตัวเอง Autoimmune interstitial lung disease โรคปอดอักเสบจากภาวะแพ้ภูมิคุ้มกันตัวเอง	399
14	โรคกระดูกพรุน Osteoporosis โรคกระดูกพรุน	426

15	โรคเนื้อเยื่ออ่อนและรูมาติกเฉพาะที่ Soft tissue rheumatism อรรถจณี มหรรษานูเคราะห์	456
16	การตรวจทางห้องปฏิบัติการสำหรับโรคข้อและรูมาตัสซึม Laboratory testing in rheumatology พิณทิพย์ งามจรรยาภรณ์	485
17	ยาต้านอักเสบที่ไม่ใช่สเตียรอยด์ Nonsteroidal anti-inflammatory drugs พันธุ์จาง หาญวิวัฒนกุล	502
18	ยาต้านรูมาติกที่ปรับเปลี่ยนการดำเนินโรค Disease modifying antirheumatic drugs สิริพันธ์ ชวนต้นติกมล	523
19	การตั้งครรภ์ในโรครูมาติก Pregnancy in rheumatologic diseases พรทิพย์ อินทร์พิบูลย์	546
20	การเตรียมและดูแลผู้ป่วยรูมาติกในการผ่าตัด Perioperative management in rheumatic diseases พัทตร์เพียงเพ็ญ ศรวิบูลย์ศักดิ์	576
	ดัชนี	591
	Index	594